

foretages dyrkning på fortidsminderne. Denne praksis har dog ikke været gennemført i forhold til alle fortidsmindetyper, idet dyrkning har været tilladt på enkelte voldsteder, værfter og lign. fortidsminder, som var under dyrkning, da fredningen af dem fandt sted. Med bestemmelsen skabes således hjemmelgrundlag for en praksis, der udfra rimelighedsbetragtninger er blevet udøvet uden sikker hjemmel.

Navnlig for så vidt angår de fortidsminder, der har en betragtelig udstrækning, vil det kunne være rimeligt, at der fortsat tillades en begrænset dyrkning, når denne kan udføres uden at skade de væsentlige dele af fortidsmindet.

Bestemmelsen fastsætter på den anden side, at hovedreglen skal være, at fortidsminder skal henligge udyrket.

Ved den igangværende nyregistrering af de fredede fortidsminder er der konstateret beskadigelser på 15–20 pct. af fortidsminderne. En meget stor del af disse beskadigelser hidrører fra dyrkningen af de omkringliggende landbrugsarealer. Anvendelsen af meget store landbrugsmaskiner med begrænset manøvreedygtighed er blevet almindelig, og de jordbearbejdningsredskaber, især plove, der anvendes i dag muliggør pløjning af en eller flere furer udenfor traktorens baghjul. Dette har givet anledning til afpløjning af højfoden på mange gravhøje, så de står tilbage med høje, lodrette kanter, hvor ingen vegetation kan fæste rod. Kanterne giver derved yderligere udskridning af højene.

Der er derfor behov for en dyrkningsfri zone omkring fortidsminderne.

For at få en ensartet regel for fortidsmindernes forhold til de omgivende arealer foreslås det at ophæve den særlige regel om forbud mod genplantning indenfor 5 m fra højfoden i skove og plantager, der var bevokset før den 1. marts 1961. Forbuddet, som der kan dispenseres fra af Fredningsnævnet, har vist sig vanskeligt at administrere og foreslås derfor afløst af den generelle 2 m zone.

Der findes knap 30.000 fredede fortidsminder i Danmark. Af disse ligger henved 60 pct. i dyrket agerland. Man kan til beregningsformål anvende en gennemsnitsdiameter på 15 for disse fortidsminder.

En 2 m bræmme vil herefter betyde, at ca. 105 m² pr. fortidsminde udtages af dyrkning. På landsbasis betyder det, at 189 ha udgår af dyrkning. Samtidig vil en del skovarealer kunne beplantes, således at det samlede nettotal for ændring af arealernes produktionsstatus er praktisk taget uændret.

ad stk. 2

Forslaget følger en rekommendation fra Europarådet om forbud mod anvendelse af metaldetektorer på kulturmindemærker. Skattesøgning med metaldetektorer har i flere tilfælde ført til beskadigelse af fortidsmindet, når »skatten« graves op. Tilladelse efter bestemmelsen vil kun blive givet til anerkendte arkæologiske museer som led i en arkæologisk undersøgelse.

ad stk. 3

Anvendelsen af gødskning på fortidsminder kan være betænkelig, såvel udfra arkæologiske hensyn, som udfra hensynet til fortidsmindernes rolle som levesteder for de vilde planter og dyr, der ikke kan klare sig i de dyrkede områder.

ad § 50

Denne paragraf afløser den hidtidige § 53 og omhandler den beskyttelse, som udfra såvel landskabelige som arkæologiske hensyn er fastsat for fortidsmindernes omgivelser. Paragraffen beskytter fortidsmindernes omgivelser mod de samme indgreb, som er omhandlet i bestemmelsen om strandbeskyttelseslinjen. Opregningen af indgreb, der er omfattet af bestemmelsen, er ikke udtømmende, idet alle indgreb, der i væsentlig grad kan virke skæmmende på fortidsmindet og dets omgivelser, kræver dispensation. Der kan f.eks. være tale om oplag af affaldsdeponering, herunder etablering af markmøddinger, anlæg af luftledninger henover fortidsmindet og dets nære omgivelser.

Som en markering af, at der ikke alene med bestemmelsen skal sikres en tilfredsstillende udsigt til fortidsminderne, men tillige en tilfredsstillende udsigt fra fortidsminderne, der ofte udgør udsigtspunkter i landskabet, er der i stk. 1 gjort en tilføjelse til den hidtidige affattelse ved udtrykkeligt i stykkets slutning at nævne fortidsmindets omgivelser. Denne tilføjelse er en markering af den praksis, som allerede gælder for administrationen af den hidtil gældende bestemmelse.

For så vidt angår de fortidsminder, som er omhandlet i § 48, stk. 4, vil der ikke være behov for at beskytte arkæologiske spor i de umiddelbare omgivelser til fortidsminderne. Disse fortidsminder, og især digerne, har primært betydning som kulturhistoriske elementer i landskabet. Der er derfor ikke det samme behov for at forhindre dyrkning m.v. omkring disse fortidsminder, som omkring de øvrige. Beskyttelsesbræmmerne knyttes på den baggrund kun til de fortidsminder, der er omtalt i § 48, stk. 1–3.